

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

พลังงาน: งานที่มีพลัง

เดชรัตน์ สุขกำเนิด. 2551. พลังงาน: งานที่มีพลัง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว. 412 หน้า. ISBN 978-974-7076-23-3

พลังงานทางเลือกกำลังเข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นพลังงานที่ใช้แล้วไม่หมดไปและไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหากเทียบกับพลังงานกระแสหลักหรือพลังงานจากฟอสซิลและนิวเคลียร์ ขณะเดียวกันการบริหารจัดการยังสามารถดำเนินการได้ภายในชุมชน เป็นการจัดการบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างพลังงาน ชุมชนท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ในลักษณะของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเกื้อกูลกันไปพร้อมกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน หากผู้ใดสนใจในประเด็นเกี่ยวกับข้อคิดเห็นเชิงแนวคิดเกี่ยวกับประเด็นพลังงานทางเลือกที่จะติดตามจากหนังสือ “พลังงาน: งานที่มีพลัง” ของอาจารย์ ดร.เดชรัตน์ สุขกำเนิด

หนังสือเล่มนี้มีขนาดรูปเล่มน่าอ่านที่รวบรวมบทความของอาจารย์เดชรัตน์ สุขกำเนิด ที่ได้นำเสนอไว้ในเวทีสาธารณะหลายแห่งรวมทั้งการบรรยายที่มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและตีพิมพ์ในนิตยสารโลกสีเขียวหลายฉบับ เพื่อสะท้อนถึงความรู้ แนวคิดและมุมมองที่มีต่อการจัดหาพลังงานไฟฟ้าของรัฐที่สนองต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่อาจจะปฏิเสธได้ว่า การบริหารจัดการธุรกิจพลังงานแบบผูกขาดในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความขัดแย้งของชุมชน

การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพลังงานทางเลือกเพื่อจุดประกายความสำคัญในระดับนโยบายเป็นเนื้อหาที่สำคัญของหนังสือเล่มนี้ โดยมีรายละเอียดของข้อความรู้และความเห็นเพื่อผลักดันให้พลังงานทางเลือกได้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งบนเส้นทางของการบริหารจัดการของรัฐต่อแนวนโยบายพลังงานของชาติ หนังสือเล่มนี้ยังได้รวบรวมเนื้อหาที่เป็นเกร็ดความรู้ด้านพลังงาน และการเชื่อมต่อด้านพลังงานเข้ากับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข

การนำเสนอรวมถึงกรณีการต่อสู้ของชาวบ้านป่อนอกและชาวบ้านหินกูด ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนให้เป็นฐานของทรัพยากรที่ชุมชนใช้ประโยชน์ได้ร่วมกันในการเป็นแหล่งรายได้และการดำรงชีวิต กับกรณีที่จะมีการเปลี่ยนพื้นที่ของชุมชนไปสู่การก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าถ่านหินเพื่อสนองตอบต่อความต้องการไฟฟ้าของหน่วยธุรกิจอันเป็นผลประโยชน์ของประชาชนนอกพื้นที่ที่ชุมชน อาจารย์เดชรัตน์ ได้สะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้ของประชาชนในพื้นที่เพื่อสิทธิของชุมชนและสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ อันเกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะด้านพลังงาน ซึ่งไม่ควรที่ผู้บริหารจะผูกขาดความคิดในการกำหนดนโยบายดังกล่าวแต่เพียงฝ่ายเดียว

ภาวะความมีจำกัดของพลังงานเชื้อเพลิงจากฟอสซิลโดยเฉพาะน้ำมันดิบเข้าสู่ภาวะวิกฤต อาจารย์เดชรัตน์ได้ชี้ว่าการใช้กำลังการผลิตน้ำมันดิบสูงสุดในหลายประเทศกำลังจะผ่านพ้นไป และปริมาณอุปทานน้ำมันดิบที่ผลิตได้จะตามไม่ทันกับปริมาณความต้องการที่มีอยู่ในระดับสูง อันจะนำไปสู่ภาวะขาดแคลนและจะส่งผลกระทบต่อให้ราคาน้ำมันมีระดับราคาสูงขึ้น จึงเสนอแนะให้ทุกฝ่ายได้ลดการใช้พลังงานอย่างฟุ่มเฟือย และการเปลี่ยนแนวนโยบายสนับสนุนให้ชุมชนรวมตัวกันเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังนำเสนอประเด็นความผิดพลาดที่สำคัญของการวางแผนพลังงาน ในด้านหนึ่งพบว่าได้มีการพยากรณ์ความต้องการพลังงานกระแสหลักที่เกินความเป็นจริงและอีกด้านหนึ่งมีการคาดการณ์ราคาน้ำมันต่ำกว่าที่ควรจะเป็น พาให้มีข้อสงสัยว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนด้านพลังงานจะสนใจหรือไม่ในการสร้างความผิดพลาดดังกล่าวให้เกิดขึ้น

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพต่อการผลิตไฟฟ้าในประเทศไทย ก็เป็นอีกเนื้อหาหนึ่งที่อาจารย์เดชรัตน์ได้นำเสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้ คุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่ด้อยลงจากการใช้เป็นฐานผลิตพลังงาน ย่อมสร้างผลกระทบเป็นต้นทุนด้านสุขภาพซึ่งเป็นต้นทุนภายนอก (externality) ที่ผู้ผลิตพลังงานไฟฟ้ามิได้ตระหนักถึงและไม่ได้คิดรวมเป็นต้นทุนที่เกิดจากกิจกรรมการผลิต กระบวนการเลือกเทคนิคเพื่อการลงทุนผลิตไฟฟ้าจึงยังอยู่บนพื้นฐานการประเมินและการตัดสินใจที่คลาดเคลื่อนตามมา เนื่องด้วยคิดภาระต้นทุนต่ำกว่าต้นทุนที่จะเกิดขึ้นจริงแก่ชุมชนและสังคม

การหยิบยกประเด็นเกี่ยวกับธรรมชาติในการแปรรูปไฟฟ้าก็เป็นอีกแง่มุมหนึ่งที่ควรติดตาม อาจารย์เดชรัตน์ทั้งคำถามไว้ชวนคิดในกระบวนการดังกล่าว รวมถึงคำถามว่าใครจะได้ประโยชน์จากการแปรรูป ทำไมจึงจะยกการผูกขาดไปให้เอกชนแต่เพียงฝ่ายเดียว และทำไมไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดตามมาต่อผู้บริโภค เหล่านี้เป็นต้น

หนังสือเล่มนี้จัดเป็นหนังสืออ่านที่ทั้งนักเรียน นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจ สามารถเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายในราคาไม่แพงนัก และให้สาระครอบคลุมในแง่มุมเพื่อความยั่งยืนด้านพลังงานของไทย

สมพร อิศวิลานนท์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

50 พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

อีเมล: fecospi@ku.ac.th